

INSTRUMENTELE FINANCIARE ALE UNIUNII EUROPENE COMPLEMENTARE POLITICII DE DEZVOLTARE REGIONALĂ, ACTIVE ÎN PERIOADA DE PROGRAMARE 2007 – 2013

Lect.univ.drd. GABRIELA MARCHIS
Universitatea Danubius Galați

Abstract: For the new programming period 2007 – 2013, Romania is confronted by two major challenges: EU membership status and the new formula of European politics. About the European funds dedicated to regional policy it's written a lot. I think that is important to create a general view over the EU financial instruments because these are designed to work together in a synergic way in order to fulfil European Union objectives of development, stipulated by the revised Lisbon Strategy and by the Strategy of Gothenburg.

This paper intends to presents conciseness the main possibilities of finance (others than Structural and Cohesion Funds) which European Union puts at our disposal for this programming period: 2007 – 2013.

Instrumentele financiare ale Uniunii Europene, active în actuala perioadă de programare pot fi clasificate în funcție de **ariile tematice** pe care le finanțează: **Agricultură și pescuit:** Fondul European Agricol de Dezvoltare Rurală; Fondul European pentru Pescuit; **Aspecte sociale:** Fondul European de Adaptare la Globalizare; **Mediu:** LIFE+ (Instrumentul financiar pentru mediul înconjurător 2007-2013); Instrumentul Financiar pentru protecție civilă (2007-2013); **Politică regională:** Fondurile Structurale (Fondul European de dezvoltare regională; Fondul Social European); Fondul de Coeziune; **Integrare europeană:** Fondul de Solidaritate; Fondul European pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală; Instrumentul de Asistență pentru Preaderare; **Relații de cooperare între U.E. și terțe țări:** Instrumentul Financiar de Cooperare și Dezvoltare (2007-2013); Instrumentul European pentru Vecinătate și Parteneriat; Instrumentul financiar de cooperare cu țările industrializate; Fondul de repatriere al imigranților (2008-2013); Fondul european pentru integrarea națiunilor lumii a treia; Fondul european pentru refugiați (2008-2013) Instrumentul de Stabilitate (2007 – 2013).

Noua formulă a politicilor europene, include Fondul European pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală și Fondul European pentru Pescuit ca instrumente ale Politicii Agricole Comune. Reformarea Politicii Agricole Comune¹ a produs schimbări majore privind modelele de producție agricolă, metodele de gestionare a terenurilor și de ocupare a forței de muncă cu consecințe directe asupra condițiilor socio-economice din zonele rurale. Amploarea disparităților dintre zonele rurale comunitare, precum și limitele mijloacelor financiare ale statelor membre au generat crearea Fondului European pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală (*European Agricultural Fund for Rural Development*), a cărui principale obiective vizează²: ameliorarea competitivității agriculturii și siviculturii prin sprijinirea restructurării, dezvoltării și inovației; ameliorarea mediului și a spațiului rural, prin sprijinirea gestionării terenurilor; ameliorarea calității vieții în mediul rural și promovarea diversificării activităților economice.

Pentru a beneficia de acest instrument financiar, fiecare stat membru trebuie să prezinte un **plan strategic național**, care include: evaluarea detaliată a situației economice, sociale și ecologice, precum și posibilitățile de dezvoltare; strategia de dezvoltare în conformitate cu **orientările strategice ale Comunității pentru politica de dezvoltare rurală**; prioritățile tematice și teritoriale de dezvoltare rurală, precum și o listă cu **programele de dezvoltare rurală**. Fiecare program de dezvoltare rurală

¹ iunie 2003 și aprilie 2004.

² Articolul 4 din Regulamentul (CE) nr.1698/2005 din 20 septembrie 2005.

acoperă o perioadă cuprinsă între 1 ianuarie 2007 și 31 decembrie 2013. Un stat membru poate prezenta fie un program unic, care să acopere întregul său teritoriu, fie o serie de programe regionale. În cazul în care un stat membru optează pentru programe regionale, acesta poate prezenta spre aprobare un **cadru național** care să conțină elemente comune ale acestor programe.

Cuantumul sprijinului comunitar se calculează în raport cu cheltuielile publice eligibile, pentru fiecare axă. Astfel, pentru axele 1 și 3, rata reprezintă 75% din cheltuielile publice eligibile în regiunile care pot beneficia de obiectivul „convergență” și 50% pentru celelalte regiuni, iar pentru axele 2 și 4, plafonul este de 80% din cheltuielile publice eligibile în regiunile aflate sub obiectivul „convergență” și de 55% în celelalte regiuni.

România va beneficia în perioada actuală de programare de aproximativ 7,5 miliarde de euro, FEADR putând fi accesat în baza Planului Național Strategic pentru Dezvoltare Rurală și a Programului Național de Dezvoltare Rurală 2007-2013, care este structurat pe următoarele axe prioritate:

☞ *Creșterea competitivității sectorului agricol și silvic* – 45% din totalul fondurilor U.E., reprezentând suma de 3.246.064.583 euro;

☞ *Îmbunătățirea mediului și a zonelor rurale* – 25% din fondurile U.E., în sumă de 1.805.375.185 euro;

☞ *Calitatea vieții în zonele rurale și diversificarea economiei rurale* – 30% din fondurile europene, totalizând suma de 2.046.598.320 euro;

☞ *LEADER* va primi 2,5% din sumele alocate celorlalte domenii, adică 123.462.653 euro.

Fondul European pentru Pescuit (*European Fisheries Fund*) înlocuiește, începând cu 1 ianuarie 2007 Instrumentul Financiar de Orientare pentru Pescuit, dar spre deosebire de acesta nu va face parte din familia Fondurilor Structurale, ci va finanța Politica Comună pentru Pescuit, având o linie bugetară distinctă, de 4,963 miliarde euro pentru U.E.-27, denumită: „*Conservarea și gestiunea resurselor naturale*”.

Pentru finanțarea pescuitului în România, în perioada 2007-2013, este prevăzută suma de 432 milioane euro, din care 207,1 milioane euro reprezintă finanțarea FEP, 67,9 milioane euro, cofinanțarea de la bugetul de stat, iar 157 milioane euro, finanțare privată. FEP poate fi accesat în baza următoarelor documente de programare: Planul Național Strategic privind Sectorul Pescăresc și Programul Operațional pentru Pescuit, care este structurat pe următoarele axe prioritate:

☞ *Adaptarea flotei comunitare de pescuit;*

☞ *Acvacultură, pescuitul intern, procesare și marketing;*

☞ *Măsuri de interes comun;*

☞ *Dezvoltarea durabilă a zonelor pescărești;*

☞ *Asistență tehnică.*

O noutate a perioadei actuale de programare o reprezintă crearea unui alt instrument financiar de solidaritate: **Fondul European de Adaptare la Globalizare** (*European Globalisation Adjustment Fund*). FEAG a apărut ca urmare a Raportului Comisiei Europene din 20 octombrie 2005, intitulat „*Valorile europene într-o eră a globalizării*”, și se subînscrive politicii de solidaritate a Uniunii Europene în sensul că nu e destinat de a răspunde rapid la o situație de urgență sau de criză, ci va acționa în sensul asistării financiare a lucrătorilor dislocați de pe piața muncii, ca urmare a incapacității unor sectoare de activitate de a face față competiției extinse. Prin intermediul acestui fond se va finanța anual reinscrierea și reciclarea profesională a aproximativ 35.000 – 50.000 de lucrători afectați de efectele globalizării. În acest sens este prevăzută suma de 500 milioane de euro anual, care va putea fi cheltuită, la solicitarea statelor membre, după o aprofundată și fundamentată analiză a efectelor negative a competiției internaționale asupra economiilor naționale, cu impact direct asupra pieței muncii (spre exemplu: numărul companiilor – naționale sau internaționale, ce și-au închis activitatea; nivelul șomajului la nivel local, regional și național precum și categoriile de lucrători afectați; impactul acestor modificări structurale la nivelul sectoarelor de activitate complementare, la nivelul regiunii, dar și la nivel național). Acțiunile eligibile a fi finanțate prin intermediul acestui fond cuprind: consiliere în căutarea unui loc de muncă, cursuri de calificare și recalificare profesională, consiliere în inițierea de noi afaceri, măsuri speciale de stimulare a mobilității lucrătorilor (subvenționarea costurilor de transport pentru o anumită perioadă de timp; alocații pentru a încuraja

participarea acestora la procesul de învățare continuă și la activitățile de formare profesională), precum și acele măsuri ce încurajează lucrătorii mai în vârstă din sectoarele de activitate dezavantajate pentru a rămâne sau a se reîntoarce pe piața muncii.

Modalitatea de asistență constă în acordarea unei singure tranșe de finanțare. Suma alocată va fi stabilită de Comisie în acord cu prevederile Articolul 5(5) din Regulamentul (CE) nr.1927/2006³ și nu poate depăși 50% din totalul costurilor estimate conform Articolul 5(2)(d) din același Regulament. Evaluarea asistenței acordate prin intermediul FEAG se va realiza în două etape. Astfel, evaluarea intermediară privind măsura în care acest fond a contribuit la realizarea obiectivelor stabilite inițial și modul în care acțiunile finanțate au un impact pozitiv și lungă durată, se va realiza la 31 decembrie 2011, iar, evaluarea finală (ex-post), se va realiza până la data de 31 decembrie 2014, de către experți externi și va măsura impactul acestui fond și valoarea sa adăugată. Cu toate acestea, rapoarte anuale privind rezultatele obținute de FEAG, modul de alocare a fondurilor, motivațiile prin nefinanțarea anumitor măsuri, etc. vor fi întocmite de Comisie, începând cu anul 2008 și vor fi prezentate Parlamentului European și Consiliului pentru a se putea analiza cantitativ și calitativ activitatea desfășurată în anul anterior. De asemenea, aceste rapoarte de activitate vor fi transmise, spre informare, Comitetului Economic și Sociale, Comitetului Regiunilor și partenerilor sociali.

Asistența financiară din FEAG este complementară eforturilor naționale, precum și acțiunilor co-finanțate prin Fondurile Structurale.

LIFE+ (Instrumentul financiar pentru mediul înconjurător 2007-2013) este noul instrument financiar al Politicii comunitare de mediu, având un buget de 2,143 miliarde euro pentru actuala perioadă de programare. Acest program este structurat pe 3 componente strategice: LIFE+ Natură și Biodiversitate; LIFE+ Politică de Mediu și Administrație LIFE+ Informare și Comunicare și oferă în prezent finanțare doar celor 27 de state membre.

În România, programul LIFE este prezent de 7 ani și a contribuit la finanțarea a 40 de proiecte, după cum urmează: 13 proiecte în domeniul inovării politicii de mediu și 27 proiecte pentru conservarea mediului înconjurător. În prezent, în țara noastră sunt în desfășurare alte 18 proiecte, volumul total al investițiilor însumând 11,5 milioane euro, din care 6,6 milioane euro reprezintă contribuția Uniunii Europene.

În perioada actuală de programare, Mecanismul Comunitar de Protecție Civilă (2000-2006) a fost substituit de **Instrumentul Financiar de Protecție Civilă**⁴(*The Civil Protection Financial Instrument*), care asigură asistență financiară în situațiile de urgență, de tipul catastrofelor naturale, atentatelor teroriste (inclusiv în cazul terorismului chimic, biologic, radiologic și nuclear) și accidentelor tehnologice, radiologice sau de mediu. Acest instrument financiar are drept scop facilitarea cooperării inter-statele pentru a preveni și a reduce efectele generate de situațiile de criză, precum și de a îmbunătăți gradul de pregătire al cetățenilor U.E. privind capacitatea de răspuns la situațiile de urgență. Asistența financiară se poate acorda sub formă de subvenții sau sub forma contractelor publice, în acord cu Regulamentul financiar. În cazul subvențiilor Comisia va elabora programe de lucru anuale, în cadrul cărora se vor specifica obiectivele, calendarul de depunere a propunerilor de finanțare, suma indicativă, procentul maxim al asistenței financiare, precum și rezultatele previzionate. Contractele publice, care cuprind planurile destinate mobilizării factorilor necesari pentru executarea acțiunilor de răspuns rapid la situațiile de criză, se includ, de asemenea, în cadrul programelor de lucru anuale.

Scopul acestui instrument constă în instruirea autorităților naționale de protecție civilă și dotarea acestora cu echipamentul logistic necesar pentru a interveni în rezolvarea situațiilor de criză, precum și în îmbunătățirea sistemelor de detectare și avertizare a dezastrelor și dotarea factorilor de decizie cu acestea, astfel încât să se faciliteze intervenția în timp util, în scopul reducerii pagubelor. De asemenea, este prevăzut ca în momentul în care autoritățile naționale nu se pot deplasa la locul producerii unui dezastru, Comisia poate angaja mijloacele de transport necesare pentru personalul protecției civile din statul afectat. Totodată, Comisia asigură informarea factorilor de decizie, dar și a

³ Official Journal of the European Union L 406/1, 30.12.2006.

⁴ Decizia Consiliului U.E. din 5 martie 2007.

publicului larg, privind potențiale dezastre naturale și/sau umane prin intermediul site-ului „MIC Daily”⁵.

Fondul European de Solidaritate (*The European Union Solidarity Fund*) nu este unul nou, specific acestei perioade de programare. FES a fost creat în anul 2002, ca urmare a inundațiilor care au afectat Franța, Germania, Austria și Republica Cehă. Având ca principal obiectiv exprimarea solidarității Uniunii Europene față de populația statelor membre sau în curs de aderare, care a fost afectată de un dezastru natural major, acest fond acționează în conformitate cu următoarele două criterii (Article 2 of Council Regulation (EC) No 2012/2002):

1) La nivel *național* pierderile estimate însumează 3 miliarde Euro (în prețurile anului 2002) sau depășesc 0,6% din venitul național brut.

2) La nivel *regional* pierderile estimate nu ating valoarea de 3 miliarde Euro, dar afectează cea mai mare parte a populației și au un impact negativ major și de durată asupra stabilității economice a regiunii respective și/sau asupra condițiilor de viață a populației. Asistența anuală alocată sub incidența acestui criteriu nu poate depăși 7,5% din suma alocată anual acestui fond (adică 75 milioane Euro).

Acțiunile eligibile pentru a primi sprijin financiar prin intermediul Fondului de Solidaritate vizează: reabilitarea imediată a infrastructurii în zonele calamitate, a uzinelor electrice, uzinelor de apă, a telecomunicațiilor, transportului, sănătății și educației; asigurarea de locuințe temporare și servicii de salvare pentru populația afectată; măsuri imediate de protejare a patrimoniului cultural; curățarea imediată a zonelor calamitate, inclusiv a zonelor naturale.

Suma maximă alocată anual acestui fond din bugetul Uniunii Europene este de 1 miliard de Euro, iar modalitatea de asistență constă în acordarea unei singure tranșe de finanțare, pentru regiunea țara afectată, care este complementară eforturilor naționale și nu necesită co-finanțare.

Pentru a obține asistență prin intermediul acestui fond, statul în cauză trebuie să solicite sprijinul Uniunii Europene printr-o cerere înaintată Comisiei Europene, în termen de 10 săptămâni de la înregistrarea primei pagube cauzată de dezastru. Această cerere trebuie să conțină informații referitoare la amploarea și impactul daunelor înregistrate, suma solicitată, sursele de finanțare: națională, comunitară și internațională. Suma alocată trebuie cheltuită pe parcursul unui singur an, iar ceea ce nu s-a utilizat în acest interval de timp trebuie rambursat. De asemenea, în cazul în care se constată că suma solicitată de statul în cauză este mult mai mare decât valoarea pagubelor înregistrate, Comisia Europeană va cere rambursarea diferenței.

Implementarea grant-ului primit este în responsabilitatea statului beneficiar, iar evaluarea impactului, utilității și utilizării eficiente a acestui fond revine Comisiei Europene, care realizează un raport anual privind activitatea Fondului de Solidaritate, raport pe care îl prezintă la data de 1 iulie a fiecărui an.

România a beneficiat de FES de două ori în cursul anului 2005, ca urmare a daunelor provocate de inundațiile care au afectat țara în luna aprilie, costul estimativ al acestora însumând 489,53 milioane euro, precum și a inundațiilor din cursul lunii iulie, a căror costurile estimative s-au ridicat la 1.050 milioane euro. Datorită valorii pagubelor înregistrate, care depășeau pragul de 0,6% din P.N.B.-ul României⁶, aceste dezastre naturale au fost clasate de Comisia Europeană drept „catastrofe grave, cu caracter natural” și astfel, s-au îndeplinit condițiile de eligibilitate.

Instrumentul de Asistență pentru Pre-aderare (*Instrument for Pre accession Assistance*) a fost creat în actuala perioadă de programare fiind destinat asistării statelor candidate la Uniunea Europeană în procesul de armonizare treptată a politicilor interne cu politicile comunitare. IPA va substitui instrumentele financiare de pre-aderare: Phare, ISPA, SAPARD, CARDS și va fi aplicabil în cazul statelor recunoscute drept „candidate” (Croatia, Turcia și Fosta Republică Iugoslavă Macedonia), precum și a statelor cu statut de „potențial candidate” (Albania, Bosnia și Herțegovina, Serbia și Muntenegru, inclusiv Kosovo).

⁵ <http://europa.eu.int/com/environment/civil/micdaily>

⁶ 302,11 milioane euro.

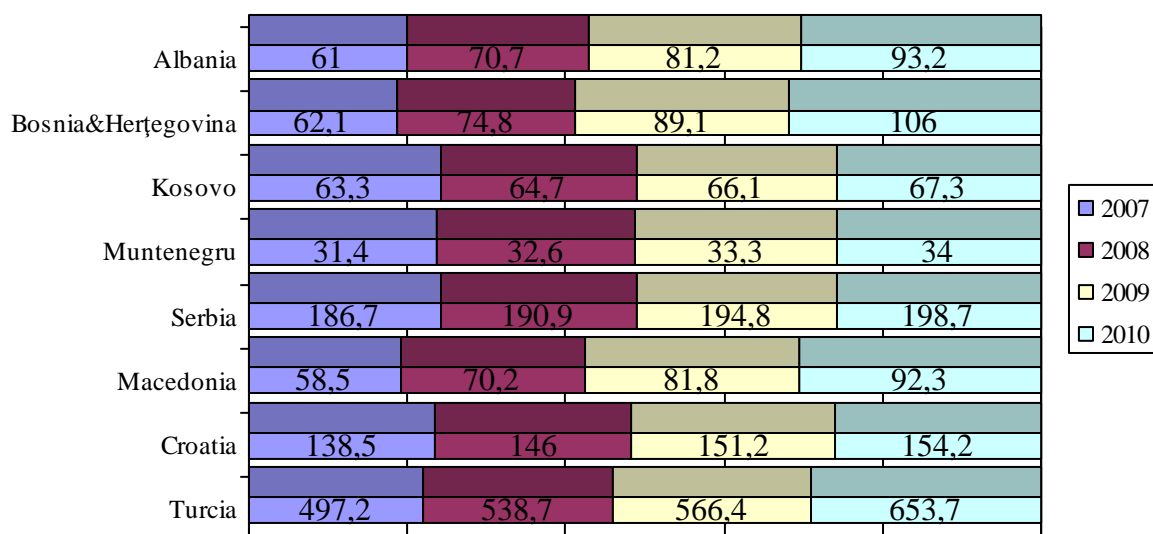

Figura nr.1 IPA – cadrul financiar multianual: alocări pe țări (mil. euro)

Principalele aspecte care vor fi finanțate se referă la: tranziție și dezvoltare instituțională, cooperare trans-frontalieră, dezvoltare regională, dezvoltarea resurselor umane, dezvoltare rurală.

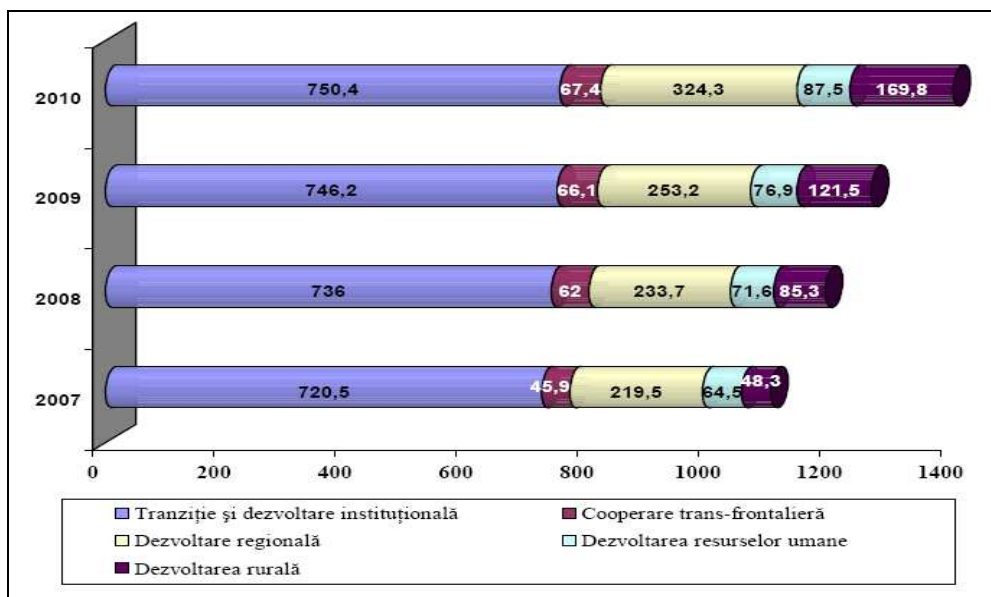

Figura nr.2 IPA – cadrul financiar multianual: alocări pe componente (mil. euro)

Instrumentul Financiar de Cooperare și Dezvoltare 2007-2013 (*Cooperation and Development Financial Instrument*) are ca principal obiectiv cooperarea internațională în vederea eradicării sărăciei în regiunile și statele partenere, în contextul unei dezvoltări durabile, prin intermediul îndeplinirii „Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului”, adoptate la 8 septembrie 2000 de Organizația Națiunilor Unite. Bugetul de 16,897 milioane euro, este divizat după cum urmează:

• 10.057 milioane euro pentru **Programele geografice**, care vor acoperi activitățile de cooperare cu țările și regiunile asociate, stabilite după criteriul geografic: America Latină (2.690 milioane euro);

☑Asia (5.187 milioane euro); ☑Asia Centrală (719 milioane euro) ☑Orientul Apropiat (481 milioane euro); Africa de Sud (980 milioane euro).

• 5.596 milioane euro pentru **Programele tematice** (☑Investind în oameni – 1.060 milioane euro; ☑Mediul înconjurător și managementul durabil al resurselor naturale – 1.639 milioane euro; ☑Siguranță alimentară – 1.709 milioane euro; ☑Migrație și azil politic – 384 milioane euro; ☑ Țările ACP⁷ semnatare ale Protocolului Zahărului – 1.244 milioane euro), care vor fi subordonate Programelor geografice și vor trata o temă specifică cu care se confruntă anumite state asociate sau anumite regiuni sau grupuri de regiuni din diferite țări asociate.

Începând cu 1 ianuarie 2007, ca urmare a reformei instrumentelor financiare comunitare, vechile programe de cooperare geografică: TACIS, MEDA, EIDHR⁸ au fost substituite de **Instrumentul European pentru Vecinătate și Parteneriat** (*European Neighbourhood and Partnership Instrument*), care stimulează cooperarea și integrarea economică progresivă în U.E., a statelor asociate⁹, precum și aplicarea acordurilor de colaborare și cooperare, a acordurilor de asociere și a altor tipuri de acorduri existente. Asistența comunitară, însumând aproximativ 12 miliarde euro pentru perioada 2007 – 2013, va fi cofinanțată de statele beneficiare prin intermediul fondurilor publice, contribuții ale beneficiarilor sau din alte surse. Alocarea multi-anuală a IEVP în perioada 2007 – 2010 pe componente se prezintă astfel:

- Programe inter-statale – 827,6 mil. euro
- Programe naționale – 4.116,5 mil. euro
- Programe de cooperare trans-națională – 277,1 mil. euro
- Îmbunătățirea calității administrative și investiții în politica de vecinătate – 400 mil. euro.

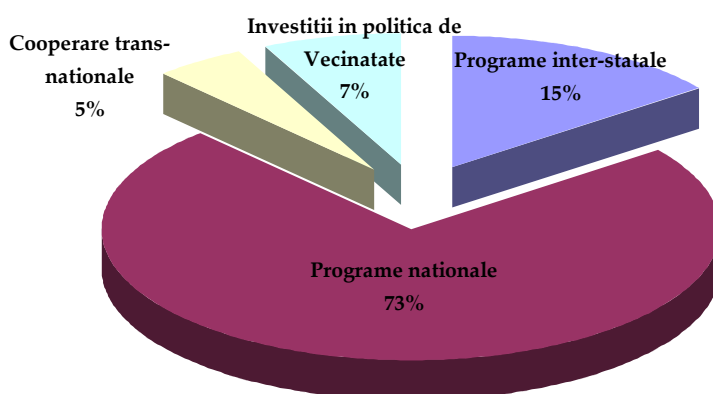

Figura nr.3 IEVP – cadrul financiar multianual 2007 – 2010: alocări pe componente (mil. euro)

Instrumentul financiar de cooperare cu țările industrializate (*Cooperation with Industrialized Countries Financial Instrument*) are ca principal obiectiv dezvoltarea relațiilor de cooperare bilaterală, regională sau multilaterală pe probleme economice, financiare și tehnice cu statele industrializate și cu cele ce înregistrează un nivel ridicat de creștere economică: Australia, Bahrain, Brunei, Canada, Taipei, Hong Kong, Japonia, Coreea de Sud, Kuweit, Macao, Noua

⁷ Grupului țărilor din Africa, Caraibe și Pacific.

⁸ European Initiative for Democracy and Human Rights.

⁹ Algeria, Armenia, Autoritatea Palestină în Cisiordania și Fâșia Gaza, Azerbaigian, Belorusia, Egipt, Federația Rusă, Georgia, Israel, Iordania, Liban, Libia, Maroc, Moldova, Siria, Tunisia și Ucraina.

Zeeilandă, Oman, Qatar, Arabia Saudită, Singapore, Emiratele Arabe Unite și Statele Unite. Bugetul alocat pentru actuala perioadă de programare însumează 172 milioane euro.

În cadrul „Programul General de Solidaritate și Gestiune a Fluxurilor Migratorii” a fost stabilit **Fondul de Repatriere al Imigrantilor** (*European Fund for Return*) Cu un buget de 676 milioane euro, acest fond va fi activ în perioada 2008-2013 și va oferi finanțare statelor membre pentru a le sprijini în eforturile de repatriere a imigranților proveniți din țări terțe. De asemenea, sub egida aceluiași Program a fost stabilit și **Fondul European pentru integrarea națiunilor lumii a treia** (*European Fund for the Integration of National Third Countries*). Acest fond este activ pe toată perioada de programare 2007 – 2013 și prin intermediul lui se urmărește sprijinirea eforturilor statelor membre U.E. de a face posibil ca cetățenii proveniți din țările lumii a treia, indiferent de statutul economic, social, cultural, de apartenență religioasă, lingvistică sau etnică, să îndeplinească condițiile de rezidență și să se integreze ușor în statele comunitare. Cu un buget de 825 milioane de euro, acest fond se va concentra prioritar asupra cetățenilor din țările lumii a treia, recent sosiți în U.E..

Fondul European pentru Refugiați (*European Refugee Fund*) a fost creat inițial pentru perioada 2000 – 2004, iar conform Deciziei CE 904/2004 a fost reformulat pentru intervalul 2005 – 2010. Având în vedere că Decizia CE 904/2004 a fost abrogată, FER a fost inclus în Programul General de Solidaritate și Gestiune a Fluxurilor Migratorii 2008 – 2013. Astfel, începând cu 1 ianuarie 2008, acest fond va finanța: dezvoltarea capacității instituționale privind crearea unui sistem comun în materie de azil în toate statele membre; eforturile statelor membre de a asigura o soluționare de durată a situației refugiaților și a persoanelor dislocate, identificate drept eligibile de către Înalțul Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați, pentru a-și stabili reședința în statul receptor; transferul între statele membre a persoanelor care beneficiază de protecție internațională. Beneficiarii acestui fond sunt statele membre U.E., cu excepția Danemarcei, care nu a dorit să participe la Programul General de Solidaritate și Gestiune a Fluxurilor Migratorii 2008 – 2013. Bugetul total alocat acestui fond pentru perioada 2008 – 2013 însumează 628 milioane euro.

Un alt instrument specific perioadei de programare 2007 – 2013 este **Instrumentul de Stabilitate** (*Instrument for Stability*) care are un buget de 2.062 milioane de euro. Prin intermediul acestui fond sunt finanțate 2 linii de acțiune:

• Ajutor și răspuns la situații de criză sau de criză incipientă: pentru a răspunde unei situații de urgență, criză sau criză incipientă, unei situații care presupune amenințare pentru democrație și ordinea publică, protecția drepturilor omului și a libertăților fundamentale, securitatea și protecția cetățenilor sau în cazul unei situații care poate devia într-un conflict armat.

• Asistență în condițiile stabilite pentru cooperare: U.E. va acorda asistență tehnică și financiară pentru crearea unor infrastructurii instituționale de importanță critică pentru prevenirea situațiilor de criză și pentru a acționa în mod eficient după situațiile de criză (în cazul unor atentate cu agenți chimici, arme biologice, radiologice sau nucleare, etc.).

Bibliografie:

- [1] Ionescu Victor Romeo, Marchis Gabriela, *Strategii de dezvoltare comunitară și regională*, Editura Fundației Academice Danubius, Galați, 2006.
- [2] Ionescu Victor Romeo, Marchis Gabriela, *Uniunea Europeana – prezent și perspective – TRATAT*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2006.
- [3] Official Journal of the European Union L 406/1, 30.12.2006.
- [4] Decizia Consiliului U.E. din 5 martie 2007.
- [5] Regulamentul (CE) nr.1698/2005 din 20 septembrie 2005
- [6] http://europa.eu/index_ro.htm
- [7] <http://europa.eu.int/com/environment/civil/micdaily>